

به نام خدا

تاریخ فلسفه سیاسی غرب در یک نگاه

(از عهد باستان تا قرن هجدهم)

جلد اول

انتشارات اشجع

سرشناسه	:	جواهری، محمدرضا، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور	:	تاریخ فلسفه سیاسی غرب در یک نگاه/محمدرضا جواهری.
مشخصات نشر	:	تهران: اشجع، ۱۴۰۰ -
مشخصات ظاهری	:	ج: ۱۹×۵/۹ س.م.
شابک	:	دوره ۷-۱۷-۹۷۸-۶۲۲-۶۴۶۱-۱۶-۰۱: ج. ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۶۱-۱۶-۰۱
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
مندرجات	:	ج. ۱. از عهد باستان تا قرن هجدهم.
موضوع	:	علوم سیاسی -- اروپا -- فلسفه
موضوع	:	Political science -- Europe -- Philosophy
موضوع	:	علوم سیاسی -- اروپا -- تاریخ
موضوع	:	Political science -- Europe -- History
رده بندی کنگره	:	۸۴JA
رده بندی دیویی	:	۹۴/۳۲۰
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۵۴۲۳۶۹
وضعیت رکورد	:	فیبا

انتشارات اشجع

تاریخ فلسفه سیاسی غرب در یک نگاه

محمدرضا جواهری حقیقی

انتشارات اشجع

چاپ اول: بهار ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۷۰.۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۶۱-۱۶-۰۱

شابک دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۶۴۶۱-۱۷-۰۷

فهرست مطالب:

۱۱	سقراط
۱۵	افلاطون
۲۵	دیوژن
۲۹	ارسطو
۳۹	اپیکوروس
۴۳	زنون
۴۵	پولیپوس
۴۹	مارکوس تولیوس سیسرو
۵۳	سینکا
۵۷	سنت آگوستینوس
۶۵	سنت توماس آکوئیناس
۷۳	دانته آلیگری
۷۷	ویلیام اکام
۸۱	جان ویکلیف
۸۵	دسی دریوس اراسموس
۹۳	نیکولو ماکیاولی
۱۰۱	توماس مور
۱۰۷	مارتین لوتر
۱۱۳	فیلیپ ملاشتون
۱۱۷	ژان کالوین
۱۲۵	ژان بدن
۱۳۱	رابرت بلارمین
۱۳۳	فرانسیکو سوارز
۱۳۷	جوردانو برونو

۱۴۱	یوهانس آلتوسیوس
۱۴۵	جرج بوکانان
۱۴۹	فرانسیس بیکن
۱۵۹	توماسو کامپانلا
۱۶۵	هوگو گروسیوس
۱۷۱	توماس هابز
۱۸۵	رابرت فیلمر
۱۸۹	جان میلتن
۱۹۳	جیمز هرینگتون
۲۰۱	الجرنون سیدنی
۲۰۵	ژاک بنینی بوسونه
۲۰۹	جان لاک
۲۲۳	جرج هالیفاکس
۲۲۷	مونتسکیو
۲۳۷	ولتر
۲۴۵	دیوید هیوم
۲۵۵	ژان ژاک روسو
۲۶۹	آدرین هلوسیوس
۲۷۳	آدام اسمیت
۲۸۱	هولباخ
۲۸۵	ایمانوئل کانت
۲۹۹	ادموند برک
۳۰۷	توماس جفرسون
۳۱۳	توماس پین
۳۱۷	ژوزف سی یس
۳۲۱	جرمی بنتام
۳۲۹	ماری ولستون کرافت

مقدمه

سفر عقل در بستر زمان، سفری شگفت انگیز و درس آموز است. بشر متفکر، از آن زمان که به پدیده‌ها و اشیاء به شکل فلسفی نگریست و سعی در شناخت "نفس الامر" اشیاء داشت، فراز و نشیب‌های بسیاری را متحمل شد. هنگامی که این سفر به موجزترین شکل ممکن ارائه و نگریسته شود، درس‌ها و رمز و رموزش را عیان خواهد ساخت. نوشته حاضر اهم نظریات فلاسفه سیاسی را در چارچوبی مشخص، و مختصر و مفید ارائه می‌کند. کاری که هم آشنائی با مفاهیم سیاسی و بستر رشد و فرایند تکاملی آن‌ها را هویدا ساخته و هم در حکم کتابی مرجع برای مخاطبین جستجوگر خود، که عطشی گزینشی در فهم برخی فلاسفه بزرگ را دارند، تلقی می‌گردد.

به‌طور ویژه کتاب حاضر، اثری کاربردی برای دانشجویان رشته‌های فلسفه و اندیشه سیاسی است که می‌تواند آن‌ها را از مطالعه کتاب‌های بی‌شمار و پراکنده برای یافتن نظریات متعدد و گاه غامض فلاسفه (در دوران تحصیل) بی‌نیاز کند. مطالعه‌ای که می‌تواند و باید به تدریج و طی سالیان طولانی وسعت یافته، عمیق‌تر شوند. در این خصوص تنها اثری که تقریباً تمامی فلاسفه را معرفی کرده، کتاب "طرحی کوتاه از تاریخ فلسفه" تألیف جان ادوارد بتلی است که علیرغم فراگیری آن، اولاً چنان به جزئیات آراء و اندیشه‌ها پرداخته که گاه فهم عناصر اصلی و محوری نظریات فلاسفه را مشکل ساخته و پیوستگی آراء بنیادین هر فیلسوف و نقاط مرتبط اندیشه‌های یکی با دیگری فراموش شده است. ثانیاً این کتاب تنها به

بعد فلسفی اندیشه‌های فلاسفه پرداخته و جنبه‌های سیاسی افکار ایشان جایی در تحقیق مؤلف محترم نداشته است. شاید در ابتدا به وجود مرزی سهمگین مابین فلسفه و فرزند خلف‌اش؛ فلسفه سیاسی، اذعان کنیم. اما اگر "چستی اندیشی" را از فلسفه آموخته باشیم، بدون هیچ تردیدی مفاهیم سیاسی را در ترازوی عقل و فلسفه خواهیم سنجید. آنگاه اثر سترگ اندیشه ورزی در این مفاهیم را با نگرشی ورای اعصار و حتی واضعان و متفکرانشان پیگیری خواهیم کرد و البته پیشرفت‌های حاصل از این تلاش فلسفی تاریخی را خواهیم ستود.

ماجرای اندیشه ورزی در حوزه فلسفه سیاسی از تعمق در ارتباط انسان با خدایان (تحت عنوان دین)، و انسان با انسان (تحت عناوین اخلاق و سیاست) آغاز شد و مفاهیم ذات و طبیعت بشر، زندگی سعادتمندانه، نسبت خیر و شر، عدالت، برابری، آزادی و... را در برگرفت. مفاهیمی که کوچک‌ترین شکی در اهمیت آن‌ها وجود ندارد. در بررسی این مفاهیم گاه مرزهای فلسفه و فلسفه سیاسی در هم می‌شکند. طوفان‌هایی در سرزمین فلسفه درمی‌گیرد که مفاهیم سیاسی را دستخوش جرح و تعدیل و تحول و تکامل می‌سازد. در این هنگام جریان‌های ویژه ظهور کرده، باورهای غربی طرح می‌شوند و پس از رشد و بالندگی، فراموش یا حداقل کنار گذاشته می‌شوند. مانند حق الهی پادشاهان و ارباب کلیسا، و سیطره اجتماعی شوهران، نوع ارتباط کلیسا با حکومت‌ها، نقش دین در عرصه اجتماعی-سیاسی، اندیشه بردگی، تبعیض نژادی و مطلق‌گرایی، و بسیاری دیگر از آنچه که امروزه نه تنها بدیهی و طبیعی نیست بلکه ضد طبیعت و عقل خوانده می‌شود.

از سوی دیگر این طوفان‌های اندیشه ورزانه، گاه شن و خاک سالیان را از بستر و سطح گنج‌های گران‌قیمت کنار زده و به درخشش آن‌ها کمک کرده‌اند. نگارنده از آن‌ها نام نمی‌برد تا مخاطب گرامی خود به قضاوت بنشیند و پس از طی طریقی

فلسفی، گوهرها و یافته‌های خود را برگزینند. اما امید بر این دارد که روایت فلسفه سیاسی، چنان نرم و پیوسته صورت گرفته باشد که خواننده فهیم و جستجوگر را به درک درستی از لحظات مرگ یا تولد اندیشه‌ها و مفاهیم، همچنین مجموعه دگرذیسی‌ها^۱ و تغییرات مفهومی برای ماندن با کار ویژه‌های نوین و مؤثر، یاری رساند.

خواننده این اثر باید پس از خاتمه کتاب، به راحتی از عهده تبیین مفاهیم، اعم از نقاط شروع و خاتمه، یا تحول درونی‌شان برای بقاء برآید. باید شاهرها را از کوجه‌های تنگ و تاریک اندیشه تشخیص دهد. باید بر جرقه‌های بحران‌ساز و آتش‌های زیر خاکستر در حوزه اندیشه و عمل وقوف یابد و بالاخره باید به این نکته بسیار مهم پی ببرد که هر بحران و تنش و اظهارنظر ناپخته از سر جهل و غفلت، از آنجاکه حلقه‌ای مرتبط با حلقه‌های قبل و بعد خود بوده، بی‌اهمیت و منفی قضاوت نمی‌شود. تمامی دست‌انداها و فراز و نشیب‌ها در این جریان تاریخی، بخشی جدانشدنی از جاده تفکر بشری است که رو به سوی تکامل و تعالی دارد.

ساختار کتاب حاضر با توجه به سه گروه از منابع شکل گرفته است: اول کتب تاریخ فلسفه، دوم تألیفات خود فلاسفه در عرصه‌های مختلف، و بالاخره کتبی که در نقد نظریات فلاسفه نگاشته شده است. مجموعه این‌ها فهم دقیقی از آراء و اندیشه‌های فلاسفه سیاسی به دست می‌دهد که یک‌جانبه نبوده، حاصل تجمیع مهم‌ترین نظرات از دیدگاه واضعان، مصنفین، نقادان و مخالفین آن‌هاست.

نکته قابل توجه این که برخی منابع تاریخ فلسفه به تناسب موضوع مورد توجه مؤلف،

به دسته‌ای خاص از فلاسفه و اندیشمندان سیاسی نظر کرده‌اند. از این جهت و به عنوان نمونه، ویل دورانت و برایان مگی از هابز و برتراند راسل، و ویلیام بلمو از ژان بُدن و مونتسکیو نگفته‌اند. متکلی که سعی شده در کتاب حاضر رفع گردد تا اکثریت قابل توجهی از فلاسفه سیاسی مؤثر و مهم را در برگیرد. همچنین تلاش بسیار شده تا از زبان ساده‌ای در تفهیم نظریات فلاسفه بهره گرفته شود. لذا سادگی و موجزگویی ویژگی‌های اصلی این نوشتار می‌باشند.

"زندگینامه" فیلسوف، مدخل ورود به زندگی و آثار اوست. سپس "اندیشه‌های" وی با تک گزاره‌هایی که سعی شده در عین استقلال با گزاره‌های بعدی تکمیل گردد، آورده شده و نهایتاً بخش کوتاهی تحت عنوان "بررسی کلی"، مهم‌ترین جنبه‌های فکری فیلسوف مورد نظر و انتقادات یا وجوه تمایز محوری او با اسلافش را در دسترس خواننده قرار می‌دهد. منابع بسیار و طراز اول این کتاب، ویژگی دیگری است که با رعایت امانت، همه و همه در پاورقی‌ها ذکر شده تا خواننده را در صورت علاقه‌مندی به پیگیری بحث، به سوی منبع اصلی رهنمون گردد.

در پایان از تمامی کسانی که حقیر را در انجام این مهم یاری رسانده‌اند به‌ویژه جناب آقای علیرضا بهدادفر که زحماتی فراوان در تایپ این اثر متحمل شدند، تشکر می‌کنم. نوشتار حاضر (انشالله) با جلد دوم خود که به ذکر آراء و اندیشه‌های فلاسفه سیاسی از قرن نوزدهم تاکنون می‌پردازد، تکمیل می‌گردد. امید که تلاش نگارنده، سهمی هرچند کوچک در معرفی فلسفه سیاسی غرب به دانش‌پژوهان و جستجوگران طریق معرفت ایفا نماید.

محمدرضا جواهری حقیقی

سی ام دی ماه سال ۱۳۹۹